

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra filosofie a religionistiky

Bakalářská práce

**ANTISEMITISMUS A PROTIŽIDOVSKÉ POSTOJE
S DŮRAZEM NA 19. STOLETÍ**

Vedoucí práce: PhDr. Jan Samohýl, Th.D

Autor práce: Edita Jindráková

Studijní obor: Humanistika

Ročník: 4.

2011

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Dne: 15. 2. 2011

Podpis studenta

„Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Janu Samohýlovi, Th.D za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.“

OBSAH

Úvod.....	5
1 PŘÍČINY ANTISEMITSKÝCH POSTOJŮ PŘED 19. STOLETÍM	
1.1 Význam a původ slova antisemitismus.....	8
1.2 Vývoj antisemitismu a protižidovských postojů.....	10
2 RASOVÝ ANTISEMITISMUS 19. STOLETÍ A JEHO DŮSLEDKY	
2.1 Situace před tolerančním patentem.....	17
2.2 Toleranční patent a postupné zrovnoprávnění židů.....	21
2.2.1 Revoluce 1848 a prosincová ústava 1867.....	23
2.3 Reakce židů a nežidů na židovskou emancipaci.....	25
2.3.1 Stereotypy.....	28
2.3.2 Sionismus, jako reakce na antisemitismus.....	33
Závěr.....	36
Seznam použitých zdrojů – literatura.....	38
Seznam použitých zdrojů – internetové zdroje.....	39
Přílohy.....	40
Abstrakt.....	49

Úvod

Téma bakalářské práce jsem zvolila na základě mého zájmu o téma antisemitismu a protizidovských postojů. V současné době je problematika antisemitismu v Evropě i ve světě stále aktuálním tématem. Antisemitismus neskončil koncem druhé světové války, ale stále trvá do dnešní doby a tak tedy znamená pro židovský národ stále velký problém.

Rozhodla jsem se v případě této práce zaměřit na okolnosti 19. století a židovskou emancipaci, které byly, podle mého mínění, pro Židy důležitým momentem ovlivňujícím jejich sociální postavení v evropských zemích. Pokud bych měla určit pomyslnou hranici počátku židovské emancipace, pak je třeba zmínit, že započala ze samotné strany Židů již v době osvícení, kdy židovská měšťanská skupina založila hnutí Haskala. Ovšem jejich právní emancipace začíná až od časového úseku roku 1782, kdy Židé získali tolerančním patentem možnost se emancipovat a stát součástí společnosti. Jelikož jsem závěrečnou část práce věnovala také sionismu, vidím období 19. století jako cestu od emancipace v počátcích židovského osamostatnění, až k politické suverenitě získané Židy roku 1948. Tato práce je tedy zaměřena v první řadě na toto období, které považuji za jedno z nejdůležitějších v židovských dějinách. Dále je pak v práci poukázáno na význam stereotypů, které výrazně určovaly postoje nežidovské společnosti vůči Židům. O Židech se vytvořily stereotypy týkající se jak jejich fyzického vzezření a charakteru, tak i takové stereotypy, které mají základ v přesvědčení o židovských protistátních nebo protispolečenských zájmech.¹ V práci jsem se také snažila poukázat na postoje Židů jak k jejich emancipaci a postupnému zrovnoprávnění, tak i k asimilačním snahám jak ze strany nežidů tak i ze strany Židů samotných.

V první kapitole se pokusím nastínit vývoj antisemitismu v dějinách. Jsou zde uvedeny příčiny protizidovských postojů, které předcházely rasovému antisemitismu vzniklému v 19. století. Popisují zde tedy vývoj protizidovských postojů, jak se proměňovali od starověku do středověku. Hlavní význam v popsání vývoje antisemitismu v tomto období spatřuji zejména v poukázání na stereotypní představy přenášející se v povědomí lidí až do 19. století. Antisemitské postoje samozřejmě nevznikly pouze reakcí na židovskou emancipaci, ale mají za sebou dlouhý vývoj.

1 Například falzifikát Protokoly sionských mudrců.

Antisemitismus a všechny protižidovské postoje prošly dlouhým vývojem. Stereotypy, které si lidé o židech vytvářely, se hluboce zapustily do myslí. V průběhu dějin se vynořovaly staré, nebo přidávaly stereotypy nové, tak jaké jim ekonomická, nebo politická situace připravila podmínky. V první části této kapitoly také vysvětlují význam a původ slova *antisemitismus*.

V druhé části práce se zabírám okolnostmi 19. století, konkrétně tím co zapříčinilo novou vlnu rasového antisemitismu. Jednotlivé kapitoly jsou věnovány jak situaci před židovskou emancipací, která začala výše zmíněným Tolerančním patentem, tak i postojům Židů a nežidů k postupnému zrovnoprávnění. Zmiňuji zde další důležité mezníky posouvající židovskou emancipaci vpřed. Toleranční patent, který přinesl Židům nová práva a povinnosti byl jen začátkem. Následovaly další situace které utvářely nové sociální a právní postavení evropských Židů. Ty jsou v práci také zmíněny a popsány.

Následující text druhé části práce popisuje stereotypy a představy, zakořeněné v nežidovské společnosti, které výrazně ovlivňovaly postoje přijetí či nepřijetí Židů. Mnohé stereotypy byly na konci 19. století „oživeny“.

Práci uzavírám kapitolou o sionismu, kterýžto byl reakcí na nový rasový antisemitismus. Zmiňuji zde postoj Židů k sionismu a rozdělení židovské společnosti, které sionismus zapříčinil.

Bývají diskuze týkající se používání velkého či malého písmena na začátku slova „Žid“. Velké, nebo malé „Ž, ž“ na začátku slova Žid, nebo žid, budu používat v práci podle toho, zda budu mluvit o Židu etnickém, nebo o židu halachickém. Pokud budu mluvit o židovském národu, použiji počáteční písmeno velké, tak jako je to gramaticky správně a jak je používáno v ostatních případech jiných národů konkrétního státního občanství - „*Češi, Němci, Francouzi...atd.*“. Velké písmeno na začátku slova se používá také v případech Židů majících Izraelské státní občanství, stejně tak jako těm, kterým se přiděluje právo „na návrat“ do Izraele. U halachického žida² je namíste použít počáteční písmeno malé. Jedná se o náboženské vyznání. Míní se jím žid, který vyznává judaismus jako náboženství, a také žid, který k judaismu konvertoval. Velké „Ž“ jsem používala také v případě, kdy jsem nerozlišovala zda je Žid hlásící se k judaismu nebo ne. Toto rozlišení považuji za důležité i v případě otázky antisemitismu a antijudaismu.

2 Halachickým žid je ten, který se narodil halachické matce, či člověk, který konvertoval k judaismu. Takto to udává židovské právo Halacha.

V 19. století se začaly řešit rasové otázky Židů, a židovský národ byl nyní v popředí kritiky. Nebyla to už víra židů, ale židovská rasa a národ.

Ve své práci jsem vycházela z literatury zabývající se problematikou antisemitismu. Ke zpracování historických faktů mi posloužily především kniha Waltera Laquera „*Měníci se tvář antisemitismu*“ a kniha „*Židovská menšina v dějinách*“ od Bernarda Martina a Ernsta Schulina, z kterých jsem čerpala informace týkající se postavení Židovských menšin v dějinách a vývoji protižidovských postojů. Mezi další důležité knihy, které jsem při psaní práce používala, patří například publikace od Zbyňka Vydry „*Protižidovské stereotypy a křesťanská společnost na přelomu 19. a 20. století*“, kniha Alžběty Drexlerové „*Jákoab a Ezau na cestě k smíření? Dějiny židovsko-křesťanských vztahů*“ a „*Svět Židů*“ od Jeana Yvese Camuse. K sepsání poslední kapitoly o sionismu mi pak nejvíce posloužila kniha Marka Čejky „*Judaismus a politika v Izraeli*“. Zajímavým pramenem pro mne byla kniha bývalého předsedy Ústřední rady Židů v Německu, Paula Spiegela „*Kdo jsou Židé*“, která mi ukázala antisemitismus, protižidovské postoje i stereotypy z židovského pohledu. Další zdroje jsou uvedeny v seznamu použité literatury v závěru práce. V některých případech jsem čerpala informace i z internetu.

Cílem práce je věcně a srozumitelně poukázat na důležité mezníky v 19. století, určujícím postavení Židů od vydání Tolerančního patentu až po prosincovou ústavu, které Židům umožnily získat rovnocenné právní postavení, ale také vedly ke vzniku nového rasového antisemitismu. Dále pak práce poukazuje na reakci samotných Židů na všechny okolnosti, které jim 19. století přineslo. Veliký význam stereotypů je zde také zmíněn.

1 PŘÍČINY ANTISEMITSKÝCH POSTOJŮ DO 19. STOLETÍ

1.1 VÝZNAM A PŮVOD SLOVA ANTISEMITISMUS

Hlavním tématem této bakalářské práce je popsání protižidovských postojů v 19. století. V této kapitole je vysvětlen pojem antisemitismus, nastíněn vývoj protižidovských postojů v průběhu dějin, tedy jaké postoje zaujímal nežíd k židům před událostmi 19. století. Tato kapitola dokresluje celkovou protižidovskou problematiku.

V první řadě je třeba definovat pojem **antisemitismus**. Existuje mnoho definic, které jej charakterizují. Jednu definici z mnoha, vytvořil orgán evropské unie – EUMC – Evropské centrum monitorování rasismu a xenofobie.³ Ten, antisemitismus definuje takto: „*Antisemitismus je určitý způsob vnímání židů, který lze vyjádřit jako nenávisť vůči židům. Slovní a fyzické projevy antisemitismu jsou zaměřeny proti židovským nebo nežídovským osobám a/nebo jejich majetku, proti institucím židovské komunity a náboženským zařízením. Podobné projevy mohou být namířeny také proti státu Izrael, jako představiteli židovského národa. Antisemitismus často obviňuje židy ze spiknutí s cílem poškodit lidstvo a nezřídka na židy svádí vinu za to, že 'se právě něco nedaří'*“.⁴ Definici, která se také často uvádí, a která více rozvíjí definici předešlou, poprvé použila badatelka v oblasti holokaustu, Helen Feinová. Antisemitismus podle její definice je: „*Trvalá skrytá struktura nepřátelských názorů vůči židům jako skupině, projevující se u jedinců jako osobní postoj, v kultuře jako mýty, ideologie, folklór a výtvarné projevy a v chování jako sociální nebo právní diskriminace, politická mobilizace proti židům a kolektivní či státní násilí, jehož výsledkem nebo záměrem je zachování odstupů, vyhánění, nebo zničení židů jako takových*“.⁵ Tato definice vypovídá také o tom, že antisemitismus může být velice často udržován jako názor, a to z generace na generaci. K tomu lze také dodat, že v mnoha případech je antisemitský postoj neopodstatněn.

3 EUMC – Evropské monitorovací centrum funguje v rámci evropské sítě pro monitorování projevů rasismu a xenofobie RAXEN. Síť je složena z národních RAXEN center, která monitorují situaci a sbírají informace o projevech rasismu, xenofobie, islamofobie a antisemitismu v jednotlivých členských zemích Evropské unie. Organizace RAXEN byla založena v roce 1998 ve Vídni. Dostupné na WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/e/evropske-monitorovaci-centrum/1000697/55000/>

4 WIKIPEDIE, Otevřená encyklopedie: *Antisemitismus*. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Antisemitismus>. 20.1. 2011

5 Dostupné na WWW: *Tamtéž*.

Antisemitské názory tedy mohou vzniknout i v zemi, kde se židé ve velké míře ani nevyskytují, a také můžeme najít osobu s antisemitskými názory, která se například s žádným židem nikdy osobně nesešla.

Antisemitismem se tedy rozumí jakýkoliv projev nenávisti směřovaný proti Židům jako osobám, jejich majetku a patří sem nyní také popírání holokaustu⁶, který se objevil po druhé světové válce v politických i náboženských kruzích. Antisemitismus se vyskytl jak u levicových, tak i u pravicových politických stran po druhé světové válce. Projevy antisemitismu mohou být buďto násilné, kam spadají například genocidy, které byly páchané na židech v historii, dále pogromy, nebo násilné útoky všeho druhu. Dalšími projevy antisemitismu mohou být protižidovské projevy prostřednictvím médií, obviňování z čehokoliv, například veřejné pomluvy, démonizace a obviňování ze sociálních a ekonomických problémů. Antisemitské projevy vždy zesilovaly v době, kdy země procházela například ekonomickou krizí, nebo jakoukoliv katastrofou dopadající na společnost.⁷

Obecně se považuje zato, že první osobou, která začala používat pojem **antisemitismus** ze strany samotných odpůrců židovských menšin v Evropě, byl německý novinář a agitátor Wilhelm Marr⁸. Jeho brožura uveřejněná v časopise *Neue Freie Presse*⁹ vydaná v lednu roku 1881, poprvé předložila široké veřejnosti pojem „Antisemitismus“ s velkým „A“ na začátku slova, kterým popsal nenávist vůči židům. Je sice pravda, že tento pojem použil ještě dříve, a to roku 1880 ve své protižidovské a ve své době již velice oblíbené knize *Cesta k vítězství germánství nad židovstvím* (*Der Weg zum Siege des Germanentums über das Judentum*),¹⁰ ovšem široké veřejnosti tento pojem přinesl až článek ve výše zmíněném časopise *Neue Freie Presse*. Pro Marra Židé představovali „problém“, který na Zemi byl od počátku judaismu. „*Židovská otázka představuje osu, kolem níž se otáčí historie celého světa.*“¹¹

6 Zpochybňování holokaustu je součástí historického revizionismu. Hlásání teorie o takzvané Osvětimské lži je v mnoha státech trestným činem. Mezi tyto státy patří: Belgie, Česká republika, Francie, Izrael, Německo, Lichtenštejnsko, Litva, Lucembursko, Polsko, Rakousko, Rumunsko, Slovensko a Švýcarsko.

7 Srov. DREXLEROVÁ, Alžběta: *Jakob a Ezau na cestě k smíření? Dějiny židovsko-křesťanských vztahů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 7.

8 Narodil se 16. listopadu 1819 – zemřel 17. července 1904

9 *Neue Freie Presse* byly Vídeňské noviny založené roku 1864 Adolfem Werthnerem, Maxem Friedländerem a Michaellem Etienem. Noviny byly vydávány do roku 1938.

10 V této knize Marr představil veřejnosti myšlenku, že Židé jako národ, dostali díky emancipaci, kterou podporovali Němečtí liberálové, převahu v kontrolování průmyslu a financí v Německu. Což bylo, jak říkal Marr, Židovským vítězstvím.

11 EVANS, J. Richard: *Nástup třetí říše*. 1. vyd. Dobrovský - BETA, 2006, s. 50.

Marr tedy pojem Antisemitismus zpopularizoval a přispěl k jeho rozšíření. Nebyl ovšem prvním, kdo přímo tento pojem přinesl. Tím byl pravděpodobně Moritz Steinschneider¹², židovský učenec, který tímto pojmem chtěl reagovat a upozornit na antisemitské předsudky a rasové teorie o nadřazenosti árijské rasy nad semitskou. Tyto teorie vedli například Erneste Renan¹³ nebo Heinrich von Treitschke¹⁴. Tito dva propagátoři nadřazené árijské rasy pracovali s pojmem „semitský“¹⁵ a „semitská rasa“. Tato označení znamenala pro autory to samé jako „židovský“ a „židovská rasa“.

Shrneme-li to, tento celkem nedávný pojem „Antisemitismus“, vznikl reakcí na ona rasistická označení Židů. Antisemitské nálady opět začaly vzrůstat a nabírat na intenzitě v 19. století, v době vzrůstu nacionalismu. Ten také sám reagoval na sociální a ekonomický úspěch Židů, který vznikl díky jejich zrovnoprávnění v době asimilace Židů a průmyslové revoluce.

1. 2 VÝVOJ ANTISEMITISMU A PROTIŽIDOVSKÝCH POSTOJŮ

V první řadě je třeba rozlišit rasový antisemitismus od náboženského antijudaismu, a v dnešní době také od nového antisemitismu. Antijudaismus byl zaměřený hlavně proti židovské víře. Netýká se přímo předpojatosti vůči židovské rase, nebo národu, ale antijudaismus je nenávisť vůči náboženskému vyznání. Hlavním problémem je tu tedy teologický rozpor. Dále pak vnímání sebe sama jako vyvoleného národa u židů, a nepřijetí Ježíše Krista jako mesiáše. Z těchto židovských postojů se postupně vyvinuly mnohé stereotypy. Třetí, a ne nemalý projev antisemitismu, je tedy náboženský antijudaismus, který byl v dějinách spojen hlavně se vztahem křesťanů k Židům a Židů ke křesťanům.

12 Narodil se v Prostějově. Byl knihovník a hebraista. Dopisoval si s Ernestem Renanem a právě v dopise, který Renanovi mu zaslal, poprvé použil slova „antisemitismus“.

13 Evolucionista. Válka v letech 1870-1871 v něm probudila antisemitské postoje. Zastával názor, že semitská kultura je duševně méněcenná nad níž stojí duševně nadřazení Evropané. Nekritizoval židovskou rasu, ale jejich kulturu a etnikum. Podporoval míšení ras a kultur, aby tak v budoucnu mohl vzniknout jeden evropský národ. Tímto postojem k „méněcenným“ rasám se lišil od ostatních rasistů.

14 Nedůvěřoval snahám o asimilaci německých židů v 19. století a obviňoval je z toho že tuto asimilaci odmítají. Odmítal příliv Židovských imigrantů z Polska a podporoval antisemitské útoky, které začaly převládat po roce 1878.

15 Mezi semitské jazyky patří dále například arabština a aramejšťina. Odpor vůči Arabům, nebo Aramejcům se ovšem neoznačuje jako antisemitismus, ačkoliv patří do stejné semitské skupiny jako židé kteří hovoří hebrejštinou.

Tyto projevy nenávisti vůči Židům se vyskytovaly jak v dějinném kontextu, tak i tím, kdo antisemitskou nenávist projevovat. Samozřejmě tyto negativní postoje vůči židovským komunitám, ale i celému židovskému národu se mohly vyskytovat společně, avšak v každé době jeden z antisemitských projevů ze strany nežidovského obyvatelstva převládal a byl silnější a jeden zůstával na určitý čas v pozadí.

Všeobecně lze říci, že původ nenávisti vůči Židům v každé době byl způsoben buďto jejich odlišením od ostatních obyvatel nějakého konkrétního území, nebo se Židům přisuzovala vina za jakákoliv zla, které se v konkrétní době udála. EUMC vytvořila seznam všech příkladů současného antisemitismu ve veřejném životě, médiích, náboženské sféře, školách a podobně, do kterého jsou zahrnuty: „*Obviňování z prolhanosti a nelidskosti, demonizace a prohlášení o židech založená na stereotypch, obviňování židů z odpovědnosti za skutečné nebo smyšlené křivdy spáchané židovskými jednotlivci nebo skupinou, popírání holokaustu, obviňování občanů židovského původu z toho, že jsou loajálnější k Izraeli nebo údajným záměrům světového židovstva, než k zájmům jejich vlastní národnosti.*“¹⁶

V této části kapitoly bude popsán vývoj protižidovských postojů od jeho počátku až do společenské situace židovských menšin ve středověké Evropě. Osud a postavení židovského národa v tomto období, ovlivnil jejich situaci v 19. století. Antijudaismus má svoji historii, a ovlivnil antisemitismus rasový. Je tedy třeba stručně nastínit jeho vývoj a také to, čím se od rasového antisemitismu lišil.

Pokud mluvíme o první příčině pronásledování a perzekuce Židů, tedy jejich odlišnosti, může sem patřit například židovská menšina, na kterou s nedůvěrou hleděl už Řím, Řecko a hlavně Egypt, které měly ovšem předsudky ve své době ke všem odlišným etnickým skupinám. Navíc měly důvod dávat najevo opovržení judaismem a židy tyto řecké, římské a egyptské národy proto, že židé s pocitem nadřazenosti díky své vyvolenosti také nebyli ochotni být tolerantní vůči zemím, ve kterých se usídlili. Dalo by se říci, že tento antisemitismus byl antisemitismem spíše národnostním a etnickým, než-li náboženským. Hlavně tedy z pozice Řecka, Říma a Egypta.

Židovská společnost byla v době před příchodem křesťanství, rozštěpená už v samotné Judei¹⁷, která spadala pod římskou nadvládu. Důvodem rozštěpení společnosti

16 WIKIPEDIE Otevřená encyklopedie: *Antisemitismus*. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Antisemitismus>. 20.1. 2011

17 Provincie Judea existovala od roku 6 do roku 132 n. l. Spadalo sem Judsko a Samařsko a později i ostatní části Herodova království.

bylo vedení Makabejského povstání, které začalo tažením Alexandra Velikého roku 167 př. n. l. Cílem tohoto tažení byla helenizace¹⁸ a rozšiřování řečtiny. Helenizováno mělo být i Judsko. Reakce na toto tažení pak bylo Makabejské povstání. Přívrženci tohoto povstání byli hlavně židé z nižších společenských vrstev a u židů, kteří chtěli zůstat věrní starým náboženským zásadám judaismu. Naopak je zajímavé, že helenizace Judeje byla viditelně a aktivně podporována vrstvami, které byly vysoce postavené. Dokonce i některými kněžími. Právě pak proti těmto židům podporujícím helenismus, vzniklo v Jeruzalémě povstání, o kterém se dozvěděl Antiochus IV. Jeho reakcí bylo poslání Apollóna do Judeje, který měl toto povstání krvavě potlačit. Apollón byl poražen, a Judea se na nějaký čas stala svobodnou díky Šimoónovi, který zakončil po Judeovi Makabejské povstání v 142 roce př. n. l. Svobodná Judea pak existovala až do dalšího obsazení Pompeiem roku 63 př. n. l.

Následná první Židovská válka, vedená jako povstání od roku 66 n. l. do roku 70 n. l. proti opětovné římské nadvládě nad Judejí, byla pro židy naprosto destruktivní a drastická. Je to zlomové období, které výrazně určilo postavení Židů v rozrůstající se křesťanské společnosti, která začala nabývat síly a vlivu mezi národy. Důsledky prohrané války měly za následek jak oslabení ekonomické oblasti – zchudnutí židovského obyvatelstva, tak i drastické ztráty na životech. Po prohrané válce se část přeživších židů rozhodla pro odchod z Jeruzaléma do jiných částí světa. Toto byly počátky exilu. Největší ranou pro židy ovšem bylo zničení Druhého chrámu¹⁹ roku 70 n. l. pod vedením Vespasiana. To bylo velkou potupou pro židy nejen tím, že bylo zničeno hlavní centrální náboženské místo judaismu, ale i to, že chrámová daň, která se do té doby odváděla přímo do Chrámu, nyní putovala na podporu Jupiterova chrámu v Římě. Židé v exilu se začali stěhovat do ostatních zemí. Část Židů se usadila například ve Španělsku, Francii, Anglii, a Německu.²⁰ Judea byla tedy definitivně poražená a zajatá, jak bylo možno vidět i na mincích, které se po této obrovské, a do té doby co se týče velikosti, nevídané válce začaly razit. Židovský kněz, historik a učenec Josephus Flavius²¹ ve svém díle *O starobylosti židů*, vysvětluje problém asimilace židů do

18 Židovská kultura byla ovlivněna řeckou kulturou například tak, že zmírnila židovský zákaz zobrazování živých tvorů.

19 Druhý chrám, nazývaný židy „Svatý dům“, stál od roku 518 př. n. l. do roku 70 n. l., kdy ho pod vedením císaře Tita vypálilo římské vojsko. Chrám nebyl do dnešní doby znovu obnoven.

20 Srov. CAMUS, Jean – Yves. *Svět Židů*. 1. vyd. Praha: KMa, 2008, s. 13.

21 Josephus Flavius byl židovským knězem, učencem a historikem. Zanechal po sobě významné poznámky o První židovské válce.

společnosti: „První nás začali pomlouvat Egypťané. Někteří se jim chtěli zavděčit a pokusili se překrucovat pravdu. Nepopsali příchod našich předků do Egypta podle skutečnosti a podle pravdy neřekli pravdu ani o jejich odchodu odtud. Měli dost důvodů k tomu, aby nás nenáviděli a aby nám záviděli. Za prvé naši předkové v jejich zemi vládli, a když z ní odešli zpět do své vlasti, dařilo se jim tam dobře. Nepřátelství vůči nám vyvolala také naše naprostá vzájemná odlišnost. Náš způsob zbožnosti byl tak odlišný od jejich zvyklostí v této oblasti, nakolik se liší božská povaha od nerozumných zvířat.“²²

Druhým a asi zatím nejdelším projevem antisemitismu v dějinách, byl náboženský antijudaismus ze strany křesťanské církve.

Tato podoba určitého antisemitismu, tedy konkrétně antijudaismu v křesťanství se datuje od prvního století po Kristu až do 19. století našeho letopočtu. Stěžejní událostí je pro židy samozřejmě osudný rok - 70. n. l., tedy zničení chrámu. „*Druhá deportace Židů z Judeje v roce 70. n. l. uvrhla celý národ do exilu, který trval ve své reálné i symbolické rovině – až do roku 1948.*“²³ S nástupem křesťanství se na postavení židů jako opovrhované a trpěné menšiny nic nezměnilo. Pronásledování od křesťanské církve na sebe nenechalo dlouho čekat. Bohovražda, nepřijetí křesťanství, demonizace, rituální vraždy, to byli hlavní způsoby ocerňování, používané církví při odsuzování Židů a pronásledování židovských menšin v Evropě.

Původní komunita Ježíšových následovníků není spojována přímo s počátkem nepřátelství vůči židům v římské říši. Nemůže tak být, protože sami křesťané byli pronásledovanou menšinou, stejně jako židovský národ. Navíc hranice mezi židovstvím a křesťanstvím v počátcích byla velmi tenká. Je tedy těžké určit, kdy přesně došlo k jejich oddělení.²⁴ Nejsou tedy původci antijudaismu a protižidovských postojů, ovšem sami posléze přispívají svými teologickými argumenty proti židům a snahou, se od judaismu naprosto oddělit. Tradiční křesťanské pojetí zastává názor, že k tomuto oddělení došlo už za Ježíšova života, ovšem nové výzkumy dokazují, že oddělování bylo postupné. Nějakou dobu zůstávaly křesťanské skupiny dále v kontaktu s židy, jak dokazuje například výrok Jana Zlatoústého²⁵, který káral křesťany za to, že navštěvovali

22 FLAVIUS, Josephus: *O starobylosti židů*. XXV. (223. 224) s. 47

23 Srov. CAMUS, Jean – Yves. *Svět Židů*. 1. vyd. Praha: KMa, 2008, s. 13.

24 Srov. DREXLEROVÁ, Alžběta: *Jákob a Ezau na cestě k smíření? Dějiny židovsko-křesťanských vztahů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 29-30.

25 „Dopad Janových slov na křesťanská kázání a liturgii v dalších staletích však byl velmi neblahý. Pozdější autoři volně přejímali Janovu rétoriku, aniž by brali v potaz jak literární konvence, kterých

synagogální liturgie a synagogy považovali za posvátné, nebo zachovávali některá židovská přikázání.²⁶ Velkým zastáncem židovské víry byl Sv. Pavel, který připomínal křesťanům že jejich nová víra vychází z judaismu a přestože tuto víru rozšiřují, Židé stále zůstávají vyvoleným národem, který je milý Bohu. „*Vztah mezi židovstvím a křesťanstvím začíná v Ježíšově době nadějně. Sv. Pavel v listě Římanům píše o Židech jako o kořenu ušlechtilé olivy a o křesťanech jako o větvi, která z tohoto kmene vyrůstá.*“²⁷

Snaha oddělit se od sebe začala být postupně oboustranná. Nejenom křesťané, ale i židé začali zdůrazňovat, že nepřipouští žádnou spojitost mezi sebou. Židé ustanovením rabínského judaismu²⁸, výrazně odmítli křesťanství a tím pomohli jak sobě tak i Ježíšovým následovníkům – křesťanům, se od sebe definitivně odloučit i před zraky těch, kteří do té doby považovali křesťany za židy, nebo pouhou židovskou sektu, neboli židovskou herezi. Křesťané zase začali vytvářet teologické teze, které posléze zapříčinily naprosté oddělení od judaismu a židovství.²⁹

Koncem 1. století jsou již obě strany, judaismus i křesťanství naprosto oddělené a žijí svým vlastním životem. Ovšem ne v tom smyslu, že by jedna druhou respektovaly. Čím dál tím víc se křesťanství snaží od judaismu odlišovat, v modlení, postu a podobně. Přestože, jak modlitby, tak i příkazy týkající se postu, vychází ze Starého zákona a modlitebních židovských knih, i tak jsou považovány paradoxně za špatné, a někdy i pokrytecké.

Východořímský císař Theodosius I.³⁰ uznal křesťanskou víru jako oficiální náboženství roku 380 n. l. Z předtím pronásledovaného náboženství se nyní stalo náboženství nejenom chráněné, ale i podporované. Postavení židů se nelepšilo. Naopak ho čekala řada omezení a zákonů ze strany křesťanské církve, která nabyla politické moci. To se stalo díky tomu, že se křesťanství prolulo s římskou kulturou. Posledním, kdo se ještě mohl židů zastat a poskytnout jim jakousi ochranu, byl císař Julián³¹, kterýžto chtěl přivést zemi zpět k helénismu. Po jeho smrti se mohl opět projevit bez

Jan používal, tak zvláštní okolnosti vzniku Janových kázání.“ Tamtéž: s. 55.

26 Srov. DREXLEROVÁ, Alžběta: *Jákob a Ezau na cestě k smíření? Dějiny židovsko-křesťanských vztahů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 54.

27 SAMOHÝL, Jan: *Hledání cest k porozumění*. Dingir 2/2010, s. 85.

28 Období rabínského judaismu začalo krátce po zničení Druhého chrámu r. 70 a trvá do dnes. V čele stojí rabíni – učenci chachamim.

29 SAMOHÝL, Jan: *Hledání cest k porozumění*. Dingir 2/2010, s. 85.

30 Theodosius I. byl posledním římským panovníkem vyznávajícím křesťanství. Vládl do roku 394.

31 Císař Julián chtěl židům pomoci obnovit Jeruzalém a postavit Chrám.

zábran odpor vůči židům, umocněný Juliánovou podporou židů a antikřesťanskými opatřeními.

Pádem západořímské říše roku 476, kdy byl poslední římský císař Romulus Augustus sesazen z trůnu, započal středověk. Evropský kontinent, hlavně západní a střední Evropa, se staly hlavním centrem politického i křesťanského života. Na konci 10. století již téměř celá Evropa vyznávala křesťanskou víru. Vládnoucí moc byla křesťanská. Aby někdo mohl být pokládán za „slušného“ člena společnosti, musel být křesťanem. Nebýt křesťanem, v případě židů - „býti židem“, pak pro člověka znamenalo dostat se na okraj společnosti.

Židovská menšina ve středověku podstoupila řadu pogromů³², které byly spojeny s odůvodňováním pronásledování nebo zabíjení židů. Těm bylo přisuzováno spousta absurdních činů a v křesťanech vzbuzujících odpor, které pak sloužily k tomu, aby pronásledování ve formě pogromů bylo jaksi „oprávněné“ a vlastně z teologického hlediska i svým způsobem „bohulibé“. *„Židé nejsou jen předmětem posměchu a diskriminace, jak bývá velmi často osudem cizinců, jsou také odlišováni od svého okolí potupnými symboly, jsou vtěsnáni do ghett. Stávají se častěji oběťmi vražd, a to nejen jako jednotlivci, nýbrž také při masových akcích, které dnes označujeme jako pogromy – výrazem převzatým z ruštiny.“*³³

Mezi nejčastější nařčení židů bylo obvinění z bohovraždy. Prvním, kdo toto nařčení přinesl a zastával ho, byl již biskup Meliton ze Sard. Ačkoliv obvinění z bohovraždy není katolickým dogmatem, posloužilo k podpoře a odůvodnění a napadání židů snad nejvíce. Obvinění z bohovraždy bylo odsouzeno až v II. Vatikánském koncilu Pavlem IV. v roce 1965, ovšem s připuštěním, že ačkoliv židovští stoupenci své doby přispěli k smrti Ježíše Krista, což je nepopiratelný fakt, nemůže se za to tato vina svalovat na všechny židy.

K dalšímu, ne příliš promyšlenému, nařčení židů, patří nařčení ze znesvěcování hostií. Pokud se na takovouto záležitost pohlédne čistě logicky, nemohli by židé toto nikdy učinit, pokud by napřed sami neuvěřili v posvátnost oněch hostií. Tyto hostie měli židé ničit tak, že do nich řezali, nebo je probodávali. Chtěli tím prý opakovat Ježíšovo ukřižování. Vycházeli prý z křesťanské víry, že hostie se při mších mění v Ježíšovo tělo.

³² Slovo „pogrom“ vychází z ruštiny, kde se překládá jako „pustošit, drtit“. Slovem se označovaly rasové nepokoje v Rusku, které byly mířené proti Židům.

³³ MARTIN, Bernd, SCHULIN, Ernst: *Židovská menšina v dějinách*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1997, s. 63.

Epidemie plicního moru ve 14. století způsobila snad největší vlnu pogromů. Židé byli obviněni jako původci „černé smrti“. Měli údajně úmyslně trávit studny, aby způsobili masové vymírání lidí v Evropě. S tímto absurdním nařčením a přesvědčením byla spojena myšlenka židovského spiknutí. Židé tedy byli pronásledováni, upalováni a mučeni, aby se přiznali k šíření moru, ačkoliv samotní židé této nemoci sami ve stejné míře jako ostatní evropské obyvatelstvo této nemoci podléhali. Naprosto otřesným případem bylo organizované upálení štrasburských židů, obviněných z šíření moru ještě před samotným dostáním se „černé smrti“ do města. Toto násilí pak bylo odsouzeno papežem Klementem VI. Dnes je naprosto jasné, že toto organizované pronásledování, které nemělo teologický základ, bylo zapříčiněno bohatstvím židů, jejichž majetku se tak mohli snadno dobrat jiní, jako se stalo například v říšském městě Norimberk. „Z nadcházejícího vraždění Židů měli mít prospěch šlechtici a patricijové, kteří získali domy předem označených obětí.“³⁴ Dalším důvodem těchto pogromů byla samozřejmě i zadluženost lidí u Židů, jejichž zlikvidováním byl odstraněn i samotný dluh.

V pozadí nezůstalo ani obviňování židů ze spolčení se s Ďáblem a rituálních vražd.

V třetím případě, který se týká svalování vin sociálních a ekonomických a podobných problémů své doby, se protižidovské postoje přetransformovaly z náboženského antijudaismu v druhé polovině 19. století do rasového antisemitismu. To, že Židé měli mít údajný „prospěch“ z těchto problémů, byl hlavním argumentem tohoto rasového antisemitismu.

V dnešní době se mluví o novém antisemitismu, který vznikl nenávisí vůči Státu Izrael a sionismu. Popírá právo Izraele na svou existenci, neuznává ho. Nový antisemitismus najdeme především v dnešním islamismu, krajní pravici i levicové politice.

³⁴ MARTIN, Bernd, SCHULIN, Ernst: *Židovská menšina v dějinách*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1997, s. 65.

2 RASOVÝ ANTISEMITISMUS 19. STOLETÍ A JEHO DŮSLEDKY

2.1 SITUACE PŘED TOLERANČNÍM PATENTEM

Díky průmyslové revoluci vzniklé na přelomu 18. a 19. století v Anglii, prodělala sociální oblast zahrnující v sobě i židovské obyvatelstvo, velmi pozitivní právní změny, týkajících se jejich postavení ve společnosti. Svoboda a vlastnictví byly posléze právně garantovány, a navíc i pokusy o pogromy potlačovány a stíhány ze strany státu. Židé situace využili plně pro svůj prospěch a rozvoj. To, že se jim otevřely dveře do světa volného trhu a obchodu, jim přineslo velice rychlý rozkvět a bohatství. *„Nejlépe byli pro tuto situaci vybaveni Židé. V otázce vzdělání a příjmů za sebou rychle zanechali zbytek národa. Závratným tempem se jim podařilo udělat veliký skok kupředu – z periferie se vyhoupli až do vlivných mocných a bohatých společenských skupin.“*³⁵

To ovšem bylo trnem v oku zbytku občanů nežidovského původu. Společnost nemohla vidět to, jak jim židé bohatnou před očima a hlavně v jaké míře a rychlosti.

*„Ačkoliv Židé zastupují jen pět procent berlínského obyvatelstva, podílejí se na více než jedné třetině z celkové daně z příjmu. Podobně tomu bylo i jinde: mezi stem nejbohatších Prusů je třicet Židů. Proto co se týče výše příjmu, je židovská menšina extrémně nadprůměrná. Projevuje se to i v sociálním rozvrstvení: kolem roku 1900 patřily čtyři pětiny německých Židů k vyšší a střední buržoazii, více než padesát procent má vlastní živnost (dvakrát více než u celkového počtu obyvatelstva). Dokonce i židovská spodina náleží stále ještě ke spodní části střední vrstvy obyvatelstva.“*³⁶

Velkým vlivem na tuto židovskou emancipaci mělo francouzské osvícenství, které přineslo do Evropy koncem 17. a začátkem 18. století ideály tolerance a humanismu. Tento humanismus chtěl hlavně klást důraz na univerzální lidství a solidaritu všech lidí. V souladu s touto ideou se měl stavět proti rasovým, jazykovým, náboženským nebo národním částem.³⁷ Nebýt šíření těchto osvícenských myšlenek, nemohlo by k židovské emancipaci určitě dojít. Postupné nabývání práv pomohlo židům

35 MARTIN, Bernd, SCHULIN, Ernst: *Židovská menšina v dějinách*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1997, s. 230.

36 Tamtéž: s. 232.

37 Srov. WIKIPEDIE, Otevřená encyklopedie: *Humanismus*. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Humanismus>. 20.1. 2011

především odejít z ghatt a celkem volně se účastnit na trhu práce na své cestě ke své emancipaci. Již také nemuseli nosit hanlivé oblečení, kterým se museli odlišovat. „S Francouzskou revolucí a emancipací získali Židé poprvé v evropské společnosti rovnoprávné postavení. Poprvé se těšili rovnoprávnosti před zákonem, postupně se jim otevíraly školy, univerzity i profese.“³⁸

S touto emancipací byla tedy spojena asimilace židů do společnosti, ovšem z pohledu nežidovské většiny to bylo možné pouze u pár vzdělaných výjimek, které by se vzdali typicky „židovského“ způsobu života a hlavně typického židovského myšlení. Ač se v osvětlené době hlásala rovnost, svoboda, pokrok a humanismus, aplikování všech těchto ideálů na Židy bylo stále ve své době velice rozpačité. V povědomí obyčejných lidí zůstal podezřívavý odstup. Řada osvícenců, mezi nimi například hlavní představitel Voltaire velice silně pohrdal Židy, a nebál se to hned vedle svých pokrokových a humanitních názorů dát najevo.³⁹ Zde jsou některé z jeho protižidovských výroků: „Naleznete v Židech jen nevzdělaný a barbarský národ, soustřeďující v sobě odedávna jen nejšpinavější lakotu a nejodpornější pověru, jakož i nepřekonatelnou nenávist vůči národům, které je mezi sebou trpí a obohacují...“, „Židé vždy se učili u jiných národů a sami jiné národy ničemu nenaučili. Peníze byly říditkem jejich činů pro všechny doby...“⁴⁰

Židé se měli stát součástí německé, francouzské nebo britské společnosti jako jejich rovnocenní spoluobčané. V těchto zemích zaznělo i pár hlasů, které židovskou emancipaci podporovaly. Ovšem ještě silnější hlasy tvrdily, že asimilace Židů možná není. Židé pro ně byli fanatičtí a fanatickými pro ně zůstali, protože to měli mít pevně zakořeněné ve své povaze.⁴¹ Problém byl shledáván v tom, že Židé se svojí židovskou povahou a židovským myšlením, nikdy nepřistoupí na naprostou asimilaci a vždy se budou chtít držet svých židovských zvyklostí. Vznikl tedy ze strany nežidovské společnosti určitý začarovaný kruh podpořený rasovými předsudky, ze kterého Židé vlastně nikdy vyjít nemohli. Židé můžou začít pracovat na své emancipaci v evropské společnosti jedině a pouze tehdy, pokud se přizpůsobí a asimilují tak, aby

38 AVINERY, Šlomo: *Zrození moderního sionismu*. 1. vyd. Praha: Sefer, 2001, s. 11.

39 Srov. LAQUEUR, Walter: *Měníci se tvář antisemitismu – od starověku do dnešních dnů*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, s. 72-

40 Srov. HUDEC, Rudolf: *Jan Neruda – Pro strach židovský*. Uspořádal Rudolf Hudec. Dostupné na WWW: http://voltaire.netkosice.sk/docs/strach_zidovsky.html 20.1. 2011

41 Srov. LAQUEUR, Walter: *Měníci se tvář antisemitismu – od starověku do dnešních dnů*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, s. 72.

neprovokovali. To ovšem podle některých myslitelů není možné, protože Židé toho podle nich prostě nejsou schopní. Brání jim v tom jiné historické podmínky než má nežidovská evropská společnost. Podle této logiky posléze musí vyplynout, že Židé se nikdy nemůžou stát plnohodnotnými a plně emancipovanými obyvateli evropských států.⁴²

Pokud se ale podíváme na věc spravedlivě, nebyly tyto postoje naprosto neoprávněné. To že Židé opravdu ve většině případů stáli za svým segregáčním postojem, který tak zbytek společnosti dráždil, se nedá popřít. Vždy za sebou stáli a nikoho si k sobě příliš nepřipouštěli. Přidejme ještě Židy projevovaný pocit vyvolenosti a mimořádnosti ve světě, který společnost nemohla uznat, přijmout a tolerovat. Tento segregáční postoj je s Židy spjat odedávna. Na obranu Židů je ale nutno dodat, že v případě jejich nedůvěřivého postoje vůči svému okolí, nelze o něm říci, že by byl také neoprávněný. Židé měli do doby jejich emancipačních snah, veliké množství zkušeností s nenávisť jím projevovanou, že jejich uzavřenost byla právem nedůvěřivá a sebestředná, a to z důvodu jejich obrany vůči okolí. *„Obvinění, že je židovské náboženství zkosnatělé a že neměnný rituál nedokázal nic než vytěsnit skutečnou víru a náboženské pohnutky, nebylo nespravedlivé stejně jako postřeh, že se Židé drželi mezi sebou a měli sklon navzájem si pomáhat a bránit se. Jenže bez takové solidarity by byli nepřežili.“*⁴³

Proti Židovské emancipaci stála silně katolická církev a dokonce i někteří židovští konvertité ke křesťanství. Například filosof Kant, který pokládal křesťanskou víru za nadřazenou ostatním, viděl východisko pro Židy v přijetí křesťanské víry a křesťanských hodnot, jak v názorech, tak i v praxi. Zastával názor, že Židé si za svojí špatnou pověst podvodníků⁴⁴ mohou sami.

Židovská menšina v Evropě byla vždy považována za skupinu, která si podle veřejného i neveřejného mínění, zaslouhovala, aby se k ní vždy přistupovalo s obezřetným a podezříváním přístupem. Ať už šlo o náboženský odpor křesťanů, kteří v judaismu viděli jednoho ze svých hlavních nepřátel, tak i o řady obyčejných měšťanů, majících k Židům pouhé opovržení jako k trpěným outsiderům, před kterými se měli raději držet na pozoru. Židé měli velice špatnou pověst, vycházející z určité části z

42 Srov. LAQUEUR, Walter: *Mění se tvář antisemitismu – od starověku do dnešních dnů*. 1. vyd.

Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, s. 71.

43 Srov. *tamtéž*, s. 73-74.

44 Srov. *tamtéž*, s. 72.

jejich způsobu obživy – lichvy. Nežidé měli Židy s touto živností úzce spojeni. Z této živnosti ovšem vychází i představa o povaze a charakteru, jako je lstivost, chamtivost, sobeckost, handlířská povaha a touha po majetku. Rovněž tento majetek potom měli Židé získávat díky nečistým a neférovým obchodům s nežidovským obyvatelstvem. Tento stereotyp nikdy nezanikl a naopak se probudil ve době židovské emancipace během 19. století. „*Poprvé se zároveň otevřel druhý základní gejzír protižidovské nenávisti: zdroj hospodářský, který měl svou souvislost se židovským finančním vzestupem v souvislosti s tzv. lichvou, povoláním určeným Židům vládnoucími vrstvami.*“⁴⁵ Obavy z ekonomické konkurence ovládaly nežidovskou společnost ještě před židovskou emancipací v průběhu 19. století a dříve. Proto bylo Židům omezováno a zakazováno angažovat se na trhu práce a jediné co jim bylo dovoleno provozovat, byla lichva. Tedy přesněji řečeno, Židům bylo dovoleno provozovat za účelem obživy pouze obchod a finančnictví a to díky usnesení IV. lateránského koncilu v roce 1215. Ten mimo jiné zakázal Židům provozování zemědělské činnosti a vlastnění půdy. Postupem času a díky vlivu měšťanstva, Židům zbyla pouze možnost vydělávat si jedine obchodem finančním, tedy lichvou. Půjčky na vysoký úrok byl příjem, který vzbuzoval v ostatních obyvatelích averzi. Nežidovští spoluobčané si představovali, že Židé musí vlastnit spoustu peněžní hotovosti, a že se Židé takto obohatili díky jejich finanční krizi. Toto posléze nutně budilo velké antisemitské citění. Co se týká nebývale vysokých úroků, velkou část z nich Židé odváděli svým panovníkům. Stereotyp, že se Žid obohacuje na nežidovském obyvatelstvu, založený na pravdivé situaci, vždy přetrvával a dokonce i přetrvává dodnes.

Židé měli nařízeno žít odděleně v ghettech od zbytku nežidovské společnosti od 16. století, konkrétně od roku 1516, kdy byla v Benátkách poprvé zřízena segregovaná židovská čtvrť⁴⁶. Podmínky v ghettech v Evropě byly často velmi nepříznivé. Přelidněnost a chudoba převládala. I když v některých ghettech se daly najít i bohaté čtvrti. Židé, kteří díky svému typickému segregacnímu postoji, často sami vyhledávali oddělená místa k žití společně se svojí židovskou komunitou, takto byli „uklizeni“ stranou od zbytku společnosti právním nařízením. Důvod vytvoření ghetta byl původně také ochranný, neboť tím bylo vytvořeno pro Židy určité útočiště, kde byli chráněni.

45 VYDRA, Zbyněk: *Protižidovské stereotypy a křesťanská společnost na přelomu 19. a 20. století*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007, s. 14.

46 Srov. DREXLEROVÁ, Alžběta: *Jakob a Ezau na cestě k smíření? Dějiny židovsko-křesťanských vztahů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 95.

„Židé měli odedávna na mnoha místech zvyk žít ve vydělených čtvrtích. Církev začala velmi brzy podporovat oddělení křesťanů a Židů a již ve 12. století (III. Lateránský koncil roku 1179) byla tato segregace ukotvena v právním řádu křesťanské společnosti, byla však zamýšlena spíše jako ochrana než jako „uvěznění“.“⁴⁷

Zákon, nařizující Židům nosit označení – žluté kolečko na oblečení, jim ovšem k ochránění mimo zdi ghetta nepomohl, naopak to posloužilo k tomu, že byl potom Žid vystaven posměšnému a někdy také i agresivnímu chování, pokud se někde vyskytl mimo zdi ghetta.

2. 2 TOLERANČNÍ PATENT JOSEFA II. A POSTUPNÉ ZROVNOPRÁVNĚNÍ ŽIDŮ

Právní a politické osvobození od dřívějších omezení Židů přinesl Toleranční patent Josefa II. vydaný roku 1782, konkrétně dne 12. ledna, který se týkal církevních reforem. Tento Toleranční patent z roku 1782 doplňoval Toleranční patent ze dne 13. října 1781, který byl zprvu zaměřen hlavně na úpravu zákonů a toleranci vůči protestantským církvím.

Je třeba zdůraznit, že Tolerančním patentem nemělo dojít k naprostému zrovnoprávnění, jak protestantských církví a Židů, ale pouze k jejich **právnímu tolerování** a zlepšení právního postavení ve společnosti. Menšinám (Židům a protestantským církvím) nebylo po roce 1781 uznáno naprosto rovné postavení s katolickými křesťany a ostatními nežidovskými spoluobčany. Zato se Židům vyrovnal počet povinností vůči státu, stejně jako měl zbytek nežidovských obyvatel. *„I přes veškerý skepticismus začala emancipace ještě v posledním období absolutistické vlády. Nejvýznamnější v tomto ohledu bylo Rakousko, kde císař Josef II. vydal v roce 1781 toleranční patent. Tím židům ukládal všechny povinnosti a dával některá práva ostatních občanů.“⁴⁸*

Dále Toleranční patent zpřístupnil Židům řemesla, zemědělskou činnost a obchod, kterou do této doby měli zákonem omezenou. Tím že Josef II. odstranil překážky pro ekonomický růst Židů, učinil z Židů menšinové obyvatelstvo, které mohlo

47 DREXLEROVÁ, Alžběta: *Jákob a Ezau na cestě k smíření? – Dějiny židovsko-křesťanských vztahů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 95.

48 LAQUEUR, Walter: *Měníci se tvář antisemitismu – od starověku do dnešních dnů*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, s. 74.

začít být ve společnosti ekonomicky užitečným. To dokazuje Josefův výrok z roku 1777: „*Pro mne je tolerance čistě světskou záležitostí... Jsem připraven zaměstnat každého, ale každého, kdo pěstuje rolnictví nebo obchod, nebo usadit ve městě toho, kdo má příslušnou odbornost a přinese výhody či pili do mých zemí... Mou zásadou je úplná svoboda vyznání; potom bude jen jedno jediné náboženství, jež záleží v tom, aby všichni byli vychováni ku prospěchu státního celku... Je-li opatřena služba státu, zákon přírody a společnosti, dostává-li se Nejvyšší bytosti úcty a modliteb, není důvodu, abyste se Vy, dočasní vládcové, míchali do jiných věcí. To je moje smýšlení; Vaše veličenstvo je zná; bojím se, že je nezměním nikdy.*“⁴⁹

Osvícenský trend prostupující Evropou ovlivnil vznik Tolerančního patentu. Josef II. si uvědomoval, že vyjít vstříc tomuto trendu, pomůže zemi nejenom ekonomicky ale zároveň to přinese větší možnost sledování a ovlivňování těchto menšin, které doposud fungovaly takzvaně „v podzemí“ bez větší kontroly státu. Katolickému vyznání zůstala zachována svrchovanost nad ostatními církvemi. Josef II. to dokazuje v dopise určenému hraběti Colloredovi, salcburskému arcibiskupovi, kde vysvětluje svůj postoj: „*Bůh mne chraň před tím, myslet si, že je lhostejné, stanou-li se příslušníci státu protestanty, nebo zůstanou-li katolíky, a nadto lnou-li k bohoslužbám, které zdědili po otcích, nebo se jich aspoň účastní. Vše co mám, dal bych za to, kdyby všichni protestanti států Vašich přistoupili ke katolictví. Slovo tolerance znamená mi jen tolik, že bych ve všech pouze pozemských věcech každému bez rozdílu náboženství svěřil úřad, dovolil mu, aby směl mít majetek, provozoval řemeslo a byl státním občanem, když by k tomu byl způsobilý a státu a jeho hospodářství užitečný.*“⁵⁰

Spokojenost občanů vede ke zdárnému ekonomickému ale i politickému chodu země. Svoboda vyznání byla podle Josefa neodmyslitelnou částí občanských svobod a měla platit pro všechny. Ve vládní normě z 19. prosince 1781 se Josef II. k omezeným, diskriminujícím postojům vůči menšinám vyjádřil takto: „*Říše, kterou spravuji, musí být spravována podle mých zásad; předsudky, fanatismus, stranictví a otroctví ducha musí být potlačeny a každý poddaný musí být dosazen k požívání občanských svobod.*“⁵¹

Vydáním tolerančního patentu mělo dojít k potlačení pronásledování obyvatel nekatolického vyznání.

49 WIKICITÁTY: *Josef II.* Dostupné na WWW: http://cs.wikiquote.org/wiki/Josef_II. 20.1. 2011

50 Dostupné na WWW: *tamtéž.*

51 Dostupné na WWW: *tamtéž.*

Odstraňování omezujících zákonů pro Židy bylo postupné. Mezi první zákony odstraňující předchozí nařízení, patřilo zrušení povinného označování oblečení, bez kterého židovský občan nesměl vycházet z domu. Zvláštním označením bylo žluté kolečko, které muselo být viditelně přišito na oblečení tak, aby byl každý Žid snadno rozpoznatelný od ostatních obyvatel. Tento zákon byl vyhlášen už 12. října 1781. V průběhu příštích dnů začaly přibývat další nové zákony, vedoucí ke zlepšení právního postavení Židů.

Židé nyní mohli studovat na univerzitách. Toleranční patent Josefa II. jim totiž také umožnil získávat akademické tituly. Toto se ovšem netýkalo teologických fakult, které pro Židy zůstaly stále zavřeny. Jediná možnost byla konverze Žida ke křesťanské víře.

Nejzásadnější zlom nastal pro Židy v možnosti provozovat všechny živnosti, kromě pár zanedbatelných výjimek. Tak velké volnosti v podnikání se Židům v Evropě nedostalo od doby vlády Rudolfa II.

Židé nyní také mohli obdělávat půdu. Ovšem teprve až roku 1841 ji mohli začít i vlastnit.

Omezení, která Židům nedovolovala volně se rozhodovat v oblastech sňatků a měnit místa svého pobytu, byla zrušena teprve v roce 1848. K naprostému zrovnoprávnění Židů dojde teprve prosincovou ústavou v roce 1867.

2.2.1 Revoluce 1848 a prosincová ústava 1867

Okolnosti, které vedly k revoluci roku 1848, pocházely zejména ze stran středních tříd. Požadováno bylo, aby byla všem občanům zaručena základní práva, aby byla sepsána nová ústava a omezena vláda aristokracie. Židé pak pro sebe požadovali, aby jim byla poskytnuta stejná občanská a politická práva, jako měli ostatní občané. Snaha osvobodit se od zbytku omezení, která od Tolerančního patentu stále zůstávala nevyřešena, židy podporovala v tom, aby se aktivně podíleli na revolučních požadavcích, které byly hlavně spjaté s nároky na změnu ústavy a občanských práv.

Tato revoluce se týkala všech občanů státu. A tak mnoho Židů stálo po boku nežidů, hájící občanská práva buďto všeobecně pro všechny a také pochopitelně své vlastní požadavky, které by jim konečně zajistily naprosto rovnocenná občanská práva.

Židé a nežidé stáli v tuto chvíli na stejné lodi, ačkoliv postavení židů bylo samozřejmě stále podružnější než postavení ostatních občanů, angažujících se v revoluci.

Na straně Židů stáli hlavně liberálně orientovaní revolucionáři. Liberálové byli pro židovskou emancipaci ze dvou důvodů. Jejich první pohled na ni byl takový, že je zkrátka nutné obhajovat to, aby všechny morálně nespravedlivé zákony nebyly již více přípustné a Židé proto musí získat všechna občanská práva. Za druhé liberálové viděli v židovské emancipaci a zrušení zbytku omezujících zákonů pro Židy, možnost podpoření asimilace Židů do nežidovské společnosti. Předpokládali ovšem také, že se Židé asimilací vzdají svých náboženských zvyklostí. Dokonce někteří viděli v židovské asimilaci možnost následné konverze Židů ke křesťanství.

Mezi předními německo-židovskými mluvčími, kteří stáli v čele emancipačních snah Židů, byl například Gabriel Riesser. Ten prosazoval názor, že smíšená manželství židovských a nežidovských lidí, by vedla ke zrušení sociálních propastí mezi Židy a nežidy v Německu.

Mezi Židy byly ovšem i takové postoje, které byly právě proti oné asimilaci. Obava židů z asimilace vycházela z toho důvodu, že by mohlo dojít ke zničení židovské komunity a soudržnosti v ní. Emancipace, podle nich tedy nebyla tou nejlepší cestou, která by byla v nejlepším zájmu židovského lidu nebo samotné víry judaismu.

Na jedné straně byli němečtí liberálové pro židovskou emancipaci, ovšem na straně druhé zde bylo mnoho občanů, kteří se obávali že by židovská emancipace a naprosté zrovnoprávnění Židů, mohlo posléze vést až k židovské nadvládě. Proti naprosté židovské emancipaci používali někteří argument, že udělení Židům stejných práv ve vládě a politice by bylo proti křesťanství, protože ona vláda musí být prodchnuta křesťanským duchem, který by židé mohli narušit.⁵² Pruský král Friedrich Wilhelm IV, zašel v roce 1847 dokonce tak daleko, že chtěl židy zbavit státního občanství.

Opačný názor v otázce zrušení zbytku omezujících zákonů a zajištění rovných práv pro Židy zastávali liberálové. Podle nich by stát neměl být založen pouze na křesťanských zásadách, ale na tom, že by základní kameny měli tvořit všichni jednotlivci, kteří by ve státě jež by je neomezoval, pak mohli přinášet prosperitu.

⁵² Tento názor zastával pruský ministr vnitra von Thile

Revoluce trvala jenom jeden rok, a i když byla poražena, podařilo se Židům získat další výhody a právní zrovnoprávnění. Mezi nejvýznamnější svobody patřila možnost volně se pohybovat a stěhovat se. Židé se nyní mohli stěhovat z měst na venkov. Revoluční léta 1848 – 1849 přinesla Židům také zrušení familiantského zákona, který Židům nařizoval, že se v židovské rodině směl oženit pouze prvorozený syn. Nyní se Židé mohli svobodně ženit a vdávat. Velmi významné bylo pro Židy právo zastávat veřejné úřady. Roku 1861 bylo Židům povoleno nejenom si najímat půdu, ale také ji i vlastnit.

Plného zrovnoprávnění se Židé dočkali až v roce 1867 díky prosincové ústavě. Díky ní byla Židům přiznána plná politická a občanská rovnost před zákonem. Navíc bylo také Židům nyní přiznáno státní občanství ve státě, což znamenalo, že také dostali aktivní i pasivní volební právo. Mohli volit, ale mohli být také zvoleni.

2. 3 REAKCE ŽIDŮ A NEŽIDŮ NA ŽIDOVSKOU EMANCIPACI

Toleranční patent odstranil Židům ponižující nařízení, kterým se museli do této doby podřizovat. Právně nebyli nyní odstrčeni na okraj společnosti, a ani si nemuseli označovat oblečení a tím „varovat“ ostatní spoluobčany že jsou Židé. Stali se součástí společnosti a mohli se účastnit společenského života. Možnost studovat na univerzitách jim otevřelo dveře ke vzdělání. Možnost svobodně podnikat jim zase otevřelo dveře ke zlepšení životní úrovně pro širší okruh židovské populace. Židé si těchto nových možností byli vědomi a dokázali jich rychle využít ve prospěch svých osobních existenčních cílů, ve prospěch svých rodin i ve prospěch celých židovských komunit. *„Asimilační snahy Židů se zaměřovaly zvláště na tři oblasti: na profesněsociální začlenění do řad měšťanstva, na přístup do německých vzdělávacích institucí a na boj za občanská práva ve městě. Od emancipace si Židé slibovali hospodářsky zajištěnou existenci, dále přístup do veřejných vzdělávacích institucí – na gymnázia a univerzity – a účast na politickém životě obce a státu.“*⁵³

Židům však stále zůstávala uzavřena cesta k určitým druhům povolání, která měla úřednický status. Sem spadala povolání univerzitních a gymnaziálních profesorů,

⁵³ MARTIN, Bernd, SCHULIN, Ernst: *Židovská menšina v dějinách*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1997, s. 146.

povolání právníků a samozřejmě politických funkcí. „Židé směli studovat, nesměli se však stát vyššími úředníky. Podobně tomu bylo v Anglii. V roce 1858 se stal Žid poprvé členem anglického parlamentu.“⁵⁴

Nové právní úpravy Tolerančního patentu sebou přinesly nejenom nové výhody, ale i nové povinnosti a změny v povinnostech Židů vůči státu. Mezi nové povinnosti teď patřilo například zrušení rabínské soudní pravomoci, která byla v případech vnitřní správy do doby reformem autonomní a nezávislá.

Další povinnost se týkala nařízení ohledně jediného úředního jazyka pro všechny. Jidiš byla zrušena jako židovský úřední jazyk a stal se jím jazyk německý, stejně tak jako pro ostatní nežidovské spoluobčany. Němčina se stala pro všechny menšiny, tedy i pro Židy, povinnou ve více případech než doposud. Například i v otázce tak „židovsky vnitřní“ jako je úřední uznání rabínů, které nyní záviselo na složení zkoušky z německého jazyka. Rabín musel také mít německé vzdělání, aby mohl vykonávat svojí funkci uvnitř židovské obce.

Povinné přijetí německého jména bylo další novou povinností, vycházející z Tolerančního patentu pro Židy. Každý Žid měl pro svou rodinu povinně zvolit německé příjmení, které bylo zapsáno na seznamu. Toto nařízení se týkalo také osobních jmen. Ta byla taktéž vybírána ze seznamu povolených jmen. Až roku 1836 se tento seznam povolených jmen rozšířil na všechna německá jména. Výjimku ovšem stále tvořila jména křesťanských svatých. Ta Židé přijímat nesměli.

Emancipaci nepodporovali všichni Židé. Naopak v nich související asimilace s emancipací vzbuzovala obavy z možného zániku judaismu. Židovská identita podle některých byla v ohrožení. V této době začíná vznikat ortodoxní judaismus jako reakce na asimilující se Židy, kteří se začali odklánět od tradičních židovských hodnot. Oproti tomuto postoji stál reformní judaismus, v jehož čele působil filosof Moses Mendelssohn. Jeho přesvědčením bylo, že je možné spojit osvícenskou filosofii s judaismem a tím usnadnit Židům život v nežidovské společnosti. Změny, na které kladl důraz, se týkaly mimo jiné například způsobu oblékání Židů a tradičního způsobu života. Vybízel Židy, aby se začlenili do okolní společnosti. Právě na tyto postoje, které se začaly projevat už v 18. století, vznikl přísný ortodoxní judaismus.⁵⁵

Romantismus, tedy konkrétně nacionalismus, který se zrodil v této době, sebou

54 SPIEGEL, Paul: *Kdo jsou Židé?* 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 96.

55 Srov. CAMUS, Jean – Yves. *Svět Židů*. 1. vyd. Praha: KMa, 2008, s. 47-48.

přinesl nové důvody pro evropskou společnost proč k Židům chovat ještě větší zášť a ostražitosť. Byl jím strach z židovské konkurence v obchodu a v zaměstnáních, které jim doposud byly zákony zakazovány.

Antisemitismus byl nacionální a vlastenecký. Němečtí občané nevěřili, že by se Židé někdy mohli stát Němci jako jsou oni, a ani o to z principu a díky svému antisemitskému postoji, nestáli. Tento názor zastávaly hlavně pravicové strany. Navíc socialisté, kteří začali vznikat a organizovat se v této době, v židech viděli kapitalisty, kteří jsou nakloněni k vykořisťování společnosti.

Představy některých nežidů o židovské asimilaci byly tedy původně takové, že se Židé postupně asimilují natolik, že budou od ostatních obyvatel k nerozeznání a přirozeně s nimi splynou. Tento názor zastávali ti nežidé, kteří byli pro asimilaci Židů. Ideologický směr Haskala také usiloval o naprostou asimilaci. Názory židovského osvícení Haskala měly zastoupení hlavně mezi emancipovanou židovskou vrstvou, která chtěla být ekonomicky úspěšná. Ne všichni Židé se ovšem během 19. století a během jejich emancipace zcela asimilovali. Předpoklad Haskaly a zbytku společnosti, že se Židé vzdají svých náboženských a kulturních tradic, se zcela nenaplnil. V Evropě narůstal počet úspěšných Židů, kteří byli velkopodnikateli, akademiky a bankéři. Nejsilnější postavení měli Židé v průmyslu a maloobchodě, velkoobchodě, v kupeckých povoláních, peněžnictví a samozřejmě v bankovníctví.⁵⁶

Židé se tedy stali schopnými konkurenty na trhu. To je právě ona doba, kdy se obnovila stará nenávisť k Židům a vytvořil se nový druh rasového antisemitismu. Náboženský antijudaismus začal ustupovat do pozadí, zato moderní nyní začal být názor o geneticky vrozené povaze a vzhledu Židů. „*Humanistické myšlení přineslo určitou naději na ulehčení židovského údělu, ale v myslích Evropanů se začalo nenápadně zahnízďovat „našeptávání o tělesné a duševní podřazenosti Židů a to zaujalo své místo ve stále narůstajícím antisemitském stereotypizování.*“⁵⁷

To, že se Židé nevzdali svých náboženských tradic a zvyků, podporovalo teorii o židovské nepřizpůsobivosti. Začaly se opět probouzet staré stereotypy, spojené s ekonomickým úspěchem židovských obyvatel, kteří se obohacují na úkor ostatního obyvatelstva. Je to zřejmě z toho důvodu, že židovští bankéři opět drželi „nežidovské

56 Srov. MARTIN, Bernd, SCHULIN, Ernst: *Židovská menšina v dějinách*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1997, s. 149.

57 DREXLEROVÁ, Alžběta: *Jákob a Ezau na cestě k smíření? – Dějiny židovsko-křesťanských vztahů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 102.

peníze“ v rukou. Bohatnutí Židů se stalo velmi nepříjemným pro nežidy, zvláště pokud jim konkurovali na trhu. Tento rasový antisemitismus vznikl v Německu.

2.3.1 Stereotypy

Stereotypní představy si lze postupem času utvořit o každé společenské skupině, povolání nebo typu určitých osob. Tyto stereotypy pak mohou být jakéhokoliv charakteru. V případě Židů byly tyto stereotypy v historii spíše velice negativní a podporovaly buďto náboženskou, nebo společenskou nesnášenlivost a podezřívavost, se kterou se k Židům posléze přistupovalo. Stereotyp podle definice je: „...v *sociologii a sociální psychologii typizovaný, běžně opakovaný a zjednodušený soubor většinou nelichotivých představ o příslušnících společenských skupin, vrstev, etnik a podobně, základ rasových a společenských předsudků. Například stereotyp Němce, Žida, Roma, tchyně atd. Společenské stereotypy zjednodušují orientaci a rozhodování a podporují primitivní rozlišení „my“ a „oni“. Jsou velmi trvanlivé a člověk je přebírá v dětství či v mládí od svého okolí, a to zejména o takových skupinách, s nimiž nemá vlastní zkušenost. Společenské stereotypy se vyskytují například v karikaturách a hrají velkou roli v masové propagandě.*“⁵⁸

Stereotypy o fyzickém vzhledu Žida, tedy o stylu jejich odívání a úpravy jejich vzezření, byly utvářeny ze strany nežidů odjakživa. Základy vycházejí z protižidovské církevní tradice. V devatenáctém století se rasovou teorií chtělo dokázat, že Židé se jako rasa vyznačují **typickými fyzickými znaky**. Mezi nejčastější tělesné znaky, které měly představovat židovské vzezření, patřily tyto: „*Žid má temné, tmavé, smutně hledící usazené oči, velikánský, zahnutý nos, odstávající uši, tlusté, odulé rty. Tělo bývá menší, otlé, nohy ploché atd.*“⁵⁹ Z karikatur, které tyto fyzické stereotypy prezentovaly v novinách veřejnosti, je jasné, že chtěly ukázat Žida jako nezdravě, odpudivě a směšně vyhlížejícího člověka. Pokud jde o stereotyp týkající se odívání židů, nejčastěji se používá buďto obrázek zbožného chasidského žida, oblečeného do černého kaftanu a majícího na hlavě černý klobouk podivného tvaru. Úpravu zevnějšku potom doplňují pejzy – nakroucené lokny vlasů na skráních a plnovous.⁶⁰ Nebo žida, který je oblečen v

58 WIKIPEDIE, Otevřená encyklopedie: *Stereotyp*. Dostupné na WWW:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Stereotyp>. 20.1.2011

59 SPIEGEL, Paul: *Kdo jsou Židé?* 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 105.

60 Příklad Židů, kteří se takto oblékají jsou Polští Židé.

měšťáckém oblečení – vesta, cylindr a hůlka. Výraz takového Žida v karikatuře je pak vypočítavý, budící v člověku pocit odporu a nutné obezřetnosti. Druhým typem pak byl otrhaný venkovský Žid, který s pytlím přes záda obcházel domy a prodával pochybné zboží.⁶¹

První obrázek Žida, je obrázek stereotypu, který byl utvořen na základě zkušeností neasimilovaných Židů do evropské společnosti. Ti totiž lpěli na svých tradicích nejenom v oblasti, která se týkala jejich víry - judaismu, ale i způsobů z oblasti praktického života. Druhý, a častěji používaný obraz typického žida, je obraz vytvořený od typu Židů angažujících se ve veřejném životě. Na těchto karikaturách Židů potom musí být vidět, soudě podle oblečení a doplňků, že mají dost peněz na to, aby si mohli žít na vysoké noze. Z karikatur ovšem působí silný dojem, že díky svému typickému charakteru, nabyli Židé těchto peněz nekalým způsobem a to na úkor nežidovských obyvatel. Jako typická charakteristická vlastnost, je židům připisována hamižnost po majetku a nečestnost k nežidovskému obyvatelstvu. Tato představa vychází z dřívějšího židovského způsobu obživy – půjčování na úrok, které ovšem židům bylo vnuceno, jako nekřesťanským spoluobčanům. Křesťané si tímto druhem peněžního obchodu nesměli vydělávat na živobytí, protože se to neslučovalo s křesťanskými zásadami. Židé tedy byli pro tento druh živobytí určeni a neměli, co se týče výběru obživy, na vybranou. Byl to také jediný možný druh obchodu, který mohli provozovat s křesťanským obyvatelstvem. Proto tato zkušenost nežidovských obyvatel s Židy byla velmi zakořeněná a ovlivňující celkový dojem o Židech. Lichva⁶² patřila mezi podřadné druhy povolání, která navíc vyvolávala u nežidovských obyvatel vztek a nedůvěru k Židům, jelikož se u nich zadlužovali a Židé tak drželi peníze křesťanů ve svých rukou. Nyní to byli v 19. století bankéři kdo tyto peníze drželi, a tak se znovu probudil starý stereotyp. Ten byl v lidech zakořeněn stále, ovšem nyní se probudil a oživil. Židé neměli „ovládat“ jenom sféru bankovníctví, ale ostatní odvětví jako například průmysl, železářství, hutnictví, obchod a podobně.

Stereotyp líného Žida, nepřizpůsobivého Žida, neochotného navazovat solidní a „upřímné“ vztahy s nežidovským okolím, podpořil odmítavý postoj ke komunikaci ze

61 Srov. VYDRA, Zbyněk: *Protižidovské stereotypy a křesťanská společnost na přelomu 19. a 20. století*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007, s. 20.

62 Tóra také židům zakazuje lichvu. Deuteronomium 23:20. Zakázanou ji mají i křesťané a považují ji za jeden z nejtěžších hříchů.

strany nežidů. Židé si tedy sami mohli za „vyvržení“ na okraj společnosti.⁶³ „Pravděpodobně nejzávažnější byl však stereotyp Žida, který se většinové společnosti nechce přizpůsobit, a tak není divu, že se s ní dostává do permanentního rozporu. Tak se zrodil stereotyp vyloučení z většinové společnosti, vyvržení zaviněného samotným židovským kolektivem.“⁶⁴ Nepřátelství nežidů tedy nemuselo vždy, jako jediné, způsobovat židovské vydělení od většinové společnosti. Dokazují to mnohé náboženské předpisy a příkázání z židovského Micvotu⁶⁵, v němž jsou i předpisy, které se týkají omezení sociálního kontaktu židovských a nežidovských osob.⁶⁶ Patří mezi ně například: „Zákaz oslav s Nežidy, používání vína nebo oleje, kterého se dotkli Nežidé. Domy Nežidů a vše, co k nim patřilo, bylo pokládáno za nečisté a žádný nábožensky svědomitý Žid by nejedl s Nežidem. Důležitou roli hrála i jazyková separace. Hebrejščina byla prominentním znakem židovské odlišnosti – rabíni ji zakazovali učit se Nežidům.“⁶⁷

Nelze opomenout stereotyp související s údajnými židovskými **rituálními vraždami**.⁶⁸ Toto obvinění spadá do rituálních pověr sahajících až do středověku. V období 19. století ovšem nevymizelo a mezi léty 1873 až 1900 lze napočítat až 128 zaznamenaných incidentů, kdy byli Židé z těchto údajných činů obviněni.⁶⁹ I v této době se kolem těchto případů strhávala mezi občany davová hysterie a přesvědčení o vině Židů byla velmi silná, nedomáhající se ani řádných důkazů. Samozřejmě se se Židy obviněných z rituálních vražd konaly soudní procesy, které rozhodovaly podle důkazů, ale tlak veřejnosti byl i tak silný. Hlavní roli hrála představa, že Židé potřebují křesťanskou krev pro své rituály. Paradoxně právě sami Židé se krvi snaží co nejvíce vyhýbat, jak je například vidět na jejich košer stravování a porážení zvířat speciálními židovskými řezníky. Ovšem možná právě tento fakt, týkající se tématu krve stačil obyčejným lidem k tomu, aby si kolem něho přimýšleli další věci navíc. Voltaire

63 Srov. VYDRA, Zbyněk: *Protižidovské stereotypy a křesťanská společnost na přelomu 19. a 20. století*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007, s. 14.

64 Srov. *Tamtéž*, s. 14

65 Micvot – znamená „příkázání“. Obsahuje 613 příkazů a zákazů, z nichž 218 jsou „pozitivní příkázání“ a 365 „negativních příkázání“, které židům zakazují něco vykonávat. Těchto 613 příkazů a zákazů nařídil Bůh všem židům.

66 Srov. BAKALÁŘ, Petr: *Tabu v sociálních vědách*. 1. vyd. Praha: Votobia, 2003, s. 112.

67 *Tamtéž*, s. 112

68 Obviňování z krvavých vražd se pravděpodobně začalo poprvé objevovat ve 12. století v Anglii. Odtud se pak začalo šířit do dalších evropských zemí.

69 Srov. VYDRA, Zbyněk: *Protižidovské stereotypy a křesťanská společnost na přelomu 19. a 20. století*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007, s. 52.

například ve svém slovníku píše o tom, že Židé pravděpodobně jedli lidské maso, protože jim to měl předpovědět jejich Prorok. „*Pravdou jest, že za časů Ezechielových Židé asi měli v obyčeji požívati lidského masa, neboť tento prorok jim ve XXXIX. kapitole předpovídá, že Bůh dá pojísti nejen koni jejich nepřátel, ale i jezdců a jiných válečníků. To je zcela jisto. A skutečně, proč by Židé nebyli bývali lidožrouty? Bylo by to to jediné, co by vyvolenému národu chybělo, aby byl nejohavnějším lidem pod sluncem.*“⁷⁰ Mezi nejznámější případy spojené s rituálními vraždami, patří například Aféra v Tiszaeszláru v Maďarsku, či u nás známá Hilsneriáda. Oba dva případy vypovídají o společenském povědomí, které o Židech panovalo. Hilsner byl z vraždy usvědčen, ale jako motiv mu byl nakonec připsán motiv sexuální, a ne náboženský.

Nové rasové stereotypy, které vznikaly během 19. století, udělaly ze židovských vlastností vrozenou záležitost, se kterou Židé i pokud by snad chtěli, nemohli nic udělat. Nepomohla by jim ani konverze ke křesťanství⁷¹, ani asimilace, protože židé jsou špatní díky jejich rase a ne kvůli kultuře nebo náboženství. Kultura i náboženství je jenom odrazem jejich vrozené povahy, které se nemůžou žádným způsobem zbavit. Tato vrozená židovská „špatnost“ v sobě zahrnovala nestátotvornost, která vycházela právě ze stereotypů týkající se židovských segregačních tendencí, a přesvědčení, že Židé jsou loajální pouze vůči své židovské obci a osobním zájmům. Začala se opět probouzet myšlenka, že židovská emancipace nevede ve většině případů k asimilaci, ale k tomu, že Židé díky ní chtějí dospět k moci a nadvládě nad Evropou. Evropu a nežidovské obyvatele v ní pak Židé měli zneužívat ke svému prospěchu.⁷² To, že někteří Židé v průběhu 19. století prosperovali, byl dostatečný důkaz toho, že se jim „to daří“. Přichází na řadu obnovení myšlenky **světového židovského spiknutí**, které podle některých teorií sahá až do biblických dob, nikdy neskončilo a pokračovalo přes středověk do 19. století,⁷³ kdy mají Židé nabírat větší síly. „*Ve středověku kolovaly pověsti o jakémsi výboru předních rabínů, který se schází jednou ročně ve Francii a rozhoduje, jaké zločiny mají spáchat, aby způsobili co největší škodu nenáviděným křesťanům.*“⁷⁴ Sídlo měli mít tito rabíni ve Španělsku, na svědomí pak měli mít hlavně

70 VOLTAIRE: *Filosofický slovník čili rozum podle abecedy*. 1. vyd. Praha: Votobia, 1997, s. 139.

71 Srov. LAQUEUR, Walter: *Měníci se tvář antisemitismu – od starověku do dnešních dnů*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, s. 87.

72 Srov. *Tamtéž*: s. 89.

73 Srov. LAQUEUR, Walter: *Měníci se tvář antisemitismu – od starověku do dnešních dnů*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, s. 90-91.

74 LAQUEUR, Walter: *Měníci se tvář antisemitismu – od starověku do dnešních dnů*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, s. 91.

rituální vraždy a profanaci hostií.⁷⁵ Stereotyp, že Židé tajně pracují na plánech jak škodit nežidům, nebyl nikdy ničím výjimečným. Vždy se držel v povědomí lidí a sílil v dobách sociální, nebo ekonomické nejistoty.

Velmi zajímavým vývojem prošel jeden z největších literárních padělků historie. Je jím dokument *Protokoly sionských mudrců*, který podrobně popisuje celé židovské spiknutí a plán, jak Židé chtějí dosáhnout globální nadvlády nad světem. I tento dokument přišel do popředí v době, kdy ekonomická katastrofa spojená s inflací a nezaměstnaností po první světové válce budila v lidech touhu po nějakém srozumitelném vysvětlení, proč došlo k takovým pohromám.⁷⁶ Protokoly byly zneužity k podněcování protižidovských postojů a sloužily tak dobře rasovým antisemitům v šíření antisemitské propagandy.⁷⁷

Stereotyp o neloajalitě Židů vůči státu a nestátotvornosti byl vyburcován aférou Alfreda Dreyfuse, který byl zatčen za údajnou velezradu Francie. Jeho omilostnění francouzským prezidentem po několika letech vězení, způsobilo zklamání tradiční pravici i katolické církvi.⁷⁸

Se stereotypními představami pracovaly také nově vzniklé organizované ligy a strany. Hlavním programem a propagandou těchto skupin bylo zaměření se na sociální problémy malých obchodníků, vzniklé právě onou židovskou emancipací a zapojením se do obchodu. „*Rasoví antisemité pokračovali v aktivitě v různých oblastech a vytvořili si jistou společenskou subkulturu – měli společenské kluby, mládežnické a studentské skupiny i vlastní noviny a literaturu. Dosáhli jistého nepřímého vlivu, například na konzervativce, ale obecně je společnost vilémovského Německa nebrala vážně, prostě je nepokládala za slušné.*“⁷⁹ Zakladatelem známé antisemitské ligy byl samotný Wilhelm Marr, který už rok po vydání jeho úspěšné protižidovské knihy *Cesta k vítězství germánství nad židovstvím*, založil svoji Antisemitskou Ligu – Antisemiten – Liga. Prohlašoval, že Židé jsou pro Německo hrozba a musí být z něho, třeba i násilím, odsunuti.

75 Srov. TAZBIR, Janusz: *Protokoly sionských mudrců – pravda nebo podvrh?*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1996, s. 16.

76 Srov. LAQUEUR, Walter: *Mění se tvář antisemitismu – od starověku do dnešních dnů*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, s. 95.

77 Srov. *tamtéž*, s. 92.

78 Srov. *tamtéž*, s. 97.

79 LAQUEUR, Walter: *Mění se tvář antisemitismu – od starověku do dnešních dnů*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, s. 90.

2.3.3 Sionismus jako reakce na antisemitismus

Židé, kteří žili v diaspoře, která trvala po osmnáct století, začali na konci 19. století přijímat myšlenku navrácení se do země jejich původu, tedy do Izraele. Židé vždy cítili silnou propojenost s touto zemí. „*Jeruzalém však zůstává symbolickým duchovním centrem všech Židů.*“⁸⁰ Vždyť právě tím, že Židé přišli o Izrael, se považovali za národ žijící v exilu po onu dobu osmnácti století.

Situace, která připravovala pro sionismus vhodnou půdu k započetí její realizace, vyvrcholila Dreyfusovou aférou ve Francii. Theodor Herzl⁸¹ byl touto aférou zasažen natolik, že se stal duchovním otcem Státu Izrael. Utvoření vlastního židovského státu by pak podle něj vyřešilo problémy mezi národy. Myslel tím problémy spojené s antisemitismem vůči Židům, který po židovské emancipaci a asimilaci stále trval. Velice dobře vystihuje motivující myšlenku utvoření Státu Izrael jeho vlastní citát z knihy *Der Judenstaat* vydané v roce 1896. „*Jsme národ, jeden národ. Všude jsme měli upřímnou snahu začlenit se do národních komunit, které nás obklopovaly, a udržet si pouze víru otců. To nám však není dovoleno. Marně usilujeme úspěchy v umění a vědě dosáhnout větší slávu pro naše vlasti a přispět k jejich bohatství účastí na obchodu. Je námi opovrhováno jako nějakými vetřelci. Kdyby nás jen nechali na pokoji... nezdá se mi však, že to mají v úmyslu. ... Svět potřebuje židovský stát, a proto vznikne.*“⁸²

Sám Theodor Herzl původně sám podporoval židovskou asimilaci nebo konverzi ke katolictví v Evropě. Po Dreyfusově aféře se ale jeho názor změnil a spásu židovského obyvatelstva viděl v politickém sionismu.⁸³ Bylo zapotřebí najít vhodné místo k založení židovského státu. Rozhodovalo se mezi Ugandou a Palestinou. Uganda byla shledána jako těžko obyvatelná země, navíc v době, kdy se hlasovalo o tom v jaké zemi vznikne židovský stát, již někteří sionisté začali osidlovat Palestinu.⁸⁴ Theodor Herzl byl zvolen prezidentem Světové sionistické organizace. Ta měla za úkol nejenom sehnat finanční prostředky aby mohla být odkoupena půda, ale i získávat pro uskutečnění takto velikého plánu i politickou podporu ostatních států.⁸⁵

80 CAMUS, Jean – Yves. *Svět Židů*. 1. vyd. Praha: KMa, 2008, s. 13.

81 Theodor Herzl se narodil v Budapešti roku 1860. Pracoval jako novinář.

82 WIKIPEDIE, Otevřená encyklopedie: *Theodor Herzl*. Dostupné na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Theodor_Herzl, 20.1.2011

83 Srov. CAMUS, Jean – Yves. *Svět Židů*. 1. vyd. Praha: KMa, 2008, s. 17.

84 Srov. CAMUS, Jean – Yves. *Svět Židů*. 1. vyd. Praha: KMa, 2008, s. 16.

85 Srov. *Tamtéž*. s. 17.

Postavení Izraelského státu⁸⁶ je od samého vzniku velice problematické. I když má podporu valné většiny ostatních států světa, které jsou mu vzdálené, ty země které přímo sousedí s Izraelem, berou jeho vznik jako zločin a nespravedlnost. Nevnímají ho jako stát, ale jako „okupovanou Palestinu“. Tak je toto území zakresleno i v jejich mapách a odvíjí se o toho veškeré politické jednání. Palestina byla před vznikem židovského státu v moci Velké Británie, která palestinským Arabům slíbila v této zemi suverenitu. První konflikt mezi arabským a židovským obyvatelstvem, byl reakcí na nedodržené sliby Velké Británie. Logicky začaly vznikat konflikty mezi Židy a palestinskými Araby. Událost vzniku izraelského státu vzbudila velkou averzi vůči Židům, která trvá dodnes.⁸⁷ Jeruzalém je nyní rozdělen na dvě části, kde vedle sebe žijí zneprátelené strany. O rozdělení se rozhodlo po šestidenní válce, kterou vyhrál Izrael.⁸⁸ „*Východní část města, kde se nacházejí všechna svatá místa, připadla Izraeli až po šestidenní válce. Zatímco Arabové jakýkoli izraelský čin v této části města vnímají jako provokaci, izraelský Kneset odhlasoval zákon, který činí z Jeruzaléma hlavní město Izraele.*“⁸⁹ Toto vzbudilo v Arabech velký odpor, který vyústil v povstání. Velice agresivními protesty, za použití molotovových koktejlů, kamenů a dlažebních kostek, chtěli Arabové Izraelce donutit k odchodu ze země.⁹⁰

Právo na návrat Židům zajišťuje Zákon o návratu, který se vztahuje na všechny osoby židovského původu a to z jakéhokoliv místa na světě. Nejsou v tom tedy zahrnuti pouze Židé odcházející z Evropy po holocaustu, ale všichni, kdož se tak rozhodnou. Právo na návrat mají rovněž konvertité k judaismu.⁹¹ Ne všichni Židé se pro návrat rozhodnou. Jedním motivem může být to, že mají již svá zázemí v zemích kde jsou spokojeni. Druhým důvodem, proč někteří Židé nevyužijí svého práva na návrat je ten, že nesouhlasí se sionistickou politikou Státu Izrael. A pokud takto učiní, je to z důvodu, že zde chtějí čekat na příchod svého Mesiáše. I v Izraeli žijí vedle sebe sionisté a nesionisté, přičemž nesionisté jsou zastoupeni hlavně u ortodoxních Židů. Motivy pro vznik Státu Izrael byly v počátku sekulární. Sionistům šlo o získání politické suverenity. Sionismus má velice blízko k západnímu sekularismu a nacionalismu, proti kterému

86 Izraelský stát vznikl 14. května 1948, rok potom, co OSN odhlasovala rozdělení Palestiny na dva státy. Jeden stát židovský a druhý arabský.

87 CAMUS, Jean – Yves. *Svět Židů*. 1. vyd. Praha: KMa, 2008, s. 33.

88 Tato šestidenní válka proběhla až v roce 1967.

89 CAMUS, Jean – Yves. *Svět Židů*. 1. vyd. Praha: KMa, 2008, s. 35.

90 Srov. *tamtéž*, s. 35.

91 Srov. ČEJKA, Marek: *Judaismus a politika v Izraeli*. Třetí rozšířené vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal, 2009, s. 45.

tradiční Židé zaujímali odmítavý postoj ze strachu o ztrátu židovských náboženských hodnot.⁹² Celý ideál sionismu a založení Izraelského státu je podle věřících Židů nepřijatelný z toho důvodu, že toto může učinit pouze Mesiáš, na kterého Židé do dnešní doby čekají. Toto je součástí hlavních pilířů židovské víry. Někteří ortodoxní rabíni proti tomuto vystoupili s tím, že je to hřích proti Mesiáši. „*Země izraelská, v hebrejštině Erec Jisrael, není totéž co Stát Izrael – je zatížena mnoha symboly a historickou pamětí.*“⁹³ Ačkoliv byly motivy založení Izraele spíše sekulární, v izraelské armádě hraje náboženství významnou roli. To bývá někdy Izraeli vyčítáno s tím, že se to nemusí vždy slučovat s demokracií. Stát Izrael je navíc velice militaristicky zaměřen. Tyto dva protipóly sionisté – nesionisté, jsou ovšem jenom částí mezi ostatními názorovými protipóly v Izraelské společnosti. Mezi další patří například napětí mezi levicí a pravicí, mezi starousedlíky a novými přistěhovalci a také mezi sefardskými a aškenázskými Židy.

Vznik židovského Státu Izrael způsobil nejenom novou vlnu protižidovských postojů mezi Židy a arabským světem, ale i ideový rozpor mezi samotnými Židy. Idea, která měla Židy sjednotit, je naopak rozdělila a vytvořila nové nepřátele.

92 Srov. ČEJKA, Marek: *Judaismus a politika v Izraeli*. Třetí rozšířené vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal, 2009, s. 86.

93 CAMUS, Jean – Yves. *Svět Židů*. 1. vyd. Praha: KMa, 2008, s. 30.

ZÁVĚR

Antisemitismus je historickým jevem, majícím mnoho podob, ovšem jedno stejné jádro, které tkví v představě, že Židé jsou pro nežidovské okolí nebezpeční. V práci jsem poukázala na to, že právě všechny tyto stereotypní představy, které byly o Židech v průběhu dějin vytvořeny, nejvíce bránily nežidům aby k nim mohli přistupovat jako například k ostatním evropským národům. I když lze samozřejmě nalézt stereotypní představy o každém národu u většiny obyvatel, je zajímavé, že právě národu židovskému byly připisovány ty nejohavnější stereotypy ze všech. Proto byly neustále tlačeny do podřadného sociálního i právního postavení a odsunuty na okraj společnosti. V práci poukazuji dále na to, že stereotypy týkající se povahy Židů nebyly pouze jevem, který přenášený v průběhu dějin až do židovské emancipace určoval jejich sociální a právní postavení, ale také na to, že právě ony stereotypní představy a postoje nežidů, velikou měrou přispěly k radikálnějšímu pojetí své situace ze strany samotných Židů.

Vzhledem k stereotypům, díky nimž byli Židé i na konci 19. století napadáni, dospěli Židé k tomu, že jejich asimilace není možná, že nechtějí být nadále pouze asimilovanou a tolerovanou menšinou v cizím státě, ale chtějí se emancipovat natolik, aby se stali rovnocennými vůči ostatním národům.

Jak jsem již v úvodu práce uvedla, 19. století znamenalo pro Židy po stránce vymanění se z podřadného právního postavení, velmi mnoho. Nejen pro tuto dobu ale i pro dobu nadcházející. Vývoj židovské emancipace totiž vyvrcholil získáním politické suverenity. A i když toto emancipační období v průběhu 19. století, od vydání tolerančního patentu, přineslo Židům spoustu nejtěžších zkoušek, nakonec jako národ dokázali vše přestát a stali se nejenom tolerovaným národem, ale hlavně národem rovnocenným. Toto období tedy patří mezi ty nejvýznamnější mezníky židovského národa od starověku do dnešních dnů.

V práci jsem dále poukázala na reakce a postoje Židů, na proces celé emancipace a hlavně asimilace, která byla její součástí. Vliv, jaký měla emancipace a asimilační snahy na samotné Židy je velice významný. Ze strany Židů asimilace přinesla dvě základní pozice a reakce. V první řadě to byl postoj Židů, kteří onu asimilaci vítali a viděli v ní možnost vymanění se ze svého sociálního postavení, i když to mělo být na úkor jejich kulturní tradice. Tito Židé si byli vědomi toho že vše „židovské“ okolní

společnost dráždí a zapřičiňuje právě ono nepřijetí ze strany nežidů. Druhá část Židů, držících se náboženských tradic, asimilaci nemohla přijmout. Ač byla mezi Židy vždy velká soudržnost, dva různé přístupy k asimilaci zapřičinily v židovské společnosti rozkol. Ortodoxní Židé viděli nebezpečí v asimilaci a ostatní Židé zase ve stereotypch vycházejících z typických znaků židovské kultury a náboženství. Strach ortodoxních Židů z asimilace se nakonec ukázal jako oprávněný, jelikož právě ona rychlá židovská integrace zapřičinila to, že mnozí Židé na svoji židovskou identitu zapomínali.

Za hlavní přínos práce považuji přehled nejzásadnějších mezníků v průběhu 19. století a poukázání na příčiny a důsledky stereotypů, které zapřičinily určitý směr vývoje židovské emancipace i popisu postojů Židů k ní.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

- BAKALÁŘ, Petr: *Tabu v sociálních vědách*. 1. vyd. Praha: Votobia, 2003, s. 112. 343 s. ISBN 80-7220-135-2
- CAMUS, Jean – Yves: *Svět Židů*. 1. vyd. Praha: Kma, 2008, 64 s. ISBN 978-80-7301-501-7.
- ČEJKA, Marek: *Judaismus a politika v Izraeli*. Třetí rozšířené vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal, 2009, 278 s. ISBN 978-80-87029-39-8.
- DREXLEROVÁ, Alžběta: *Jákob a Ezau na cestě k smíření? Dějiny židovsko-křesťanských vztahů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 180 s. ISBN 978-80-244-2335-7.
- EVANS, J. Richard: *Nástup třetí říše*. 1. vyd. Pavel Dobrovský - BETA, 2006, 568 s. ISBN 80-7306-257-7
- FLAVIUS, Josephus: *O starobylosti židů*. XXV. 2. vyd. Praha: Arista, 2006, 183 s. ISBN 80-86410-53-6
- HERZL, Theodor: *Židovský stát – Pokus o moderní řešení židovské otázky*. 1. vyd. Praha: Academia, 2009, 139 s. ISBN 978-80-200-1712-3.
- LAQUEUR, Walter: *Mění se tvář antisemitismu – od starověku do dnešních dnů*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, 216 s. ISBN 978-80-7106-927-0.
- MARTIN, Bernd, SCHULIN, Ernst: *Židovská menšina v dějinách*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1997, 354 s. ISBN 80-7198-311-X.
- SPIEGEL, Paul: *Kdo jsou Židé?* 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, 228 s. ISBN 978-80-87029-07-7.
- VOLTAIRE: *Filosofický slovník čili rozum podle abecedy*. Praha: Votobia, 1997, 277 s. ISBN 80-7220-061-5.
- VYDRA, Zbyněk: *Protižidovské stereotypy a křesťanská společnost na přelomu 19. a 20. století*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007, 145 s. ISBN 978-80-7194-948-0.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ – internetové zdroje

Antisemitismus. [online]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Antisemitismus>.

Evropské monitorovací centrum EUMC. [online]. Dostupné na WWW:
<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/e/evropske-monitorovaci-centrum/1000697/55000/>

Humanismus. [online]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Humanismus>.

Jan Neruda – Pro strach židovský. [online]. Uspořádal Rudolf Hudec. Dostupné na WWW:
http://voltaire.netkosice.sk/docs/strach_zidovsky.html

Josef II. [online]. Dostupné na WWW: http://cs.wikiquote.org/wiki/Josef_II.

Stereotyp. [online]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Stereotyp>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I.	Upalování Židů na hranici
Příloha II.	Dřevoryt z 15. století, znázorňující Židy jak znesvěcují hostie
Příloha III.	Císař Josef II.
Příloha IV.	Toleranční patent Josefa II.
Příloha V.	Karikatura Žida
Příloha VI.	Přední strana knihy Wilhelma Marra – <i>Cesta k vítězství germánství nad německým</i>
Příloha VII.	Theodor Herzl
Příloha VIII.	Palestina

PŘÍLOHY

Příloha I – Upalování Židů na hranici

Ilustrace ze středověkého rukopisu zobrazující Židy označené žlutými kruhy, jak jsou upalováni na hranici.

Převzato z WWW:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6b/Medieval_manuscript-Jews_identified_by_rouelle_are_being_burned_at_stake.jpg

Příloha II - Dřevoryt z 15. století, znázorňující Židy jak znesvěcují hostie

Německý dřevoryt z 15. století zobrazuje znesvěcování hostií Židy. První obrázek zobrazuje jak jsou hostie Židy kradeny, druhý obrázek zobrazuje Žida probodávajícího hostii, která krvácí. Na třetím obrázku jsou Židé zatýkáni a vězněni. Čtvrtý a poslední obrázek pak zobrazuje upalování Židů na hranici.

Převzato z WWW:

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/9c/Descreationofhost.gif>

Příloha III – Císař Josef II.

Portrét císaře Josefa II.

Převzato z WWW: <http://birthday.wz.cz/josefII.jpg>

Příloha IV – Toleranční patent Josefa II.

Převzato z WWW:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cb/Toleranzpatent_001.jpg

Příloha V – Karikatura Žida

Tato karikatura zobrazující Žida pochází z Vídně z roku 1873.

Převzato z WWW:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/67/Antisemitic_caricature_1873.jpg/407px-Antisemitic_caricature_1873.jpg

Příloha VI - Přední strana knihy Wilhelma Marra – Cesta k vítězství germánství nad německým

Převzato z WWW: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4a/Bookcover-1880-Marr-German_uber_Juden.jpg

Příloha VII – Theodor Herzl

Převzato z WWW:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/50/Herzl_retouched.jpg

Příloha VIII – Palestina

Tato mapa zobrazuje rozdělení Palestiny na židovskou a arabskou část v roce 1947.

Převzato z WWW:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/ba/UN_Partition_Plan_For_Palestine_1947-cs.png/327px-UN_Partition_Plan_For_Palestine_1947-cs.png

ABSTRAKT

JINDRÁKOVÁ, E.: *Antisemitismus a protižidovské postoje s důrazem na 19. století*. České Budějovice 2011. Bakalářská práce. Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky. Vedoucí práce PhDr. Jan Samohýl, ThD.

Klíčkové pojmy: Židé, antisemitismus, antijudaismus, protižidovské stereotypy, emancipace, asimilace, toleranční patent, sionismus, Izrael.

Práce se zabývá emancipací evropských Židů v 19. století. Věcně poukazuje na důležité mezníky v 19. století, které určovaly postupné zrovnoprávnění Židů od Vydání Tolerančního patentu až po prosincovou ústavu, která Židům umožnila získat rovnocenné právní postavení. V práci jsou zmíněny příčiny vzniku nového rasového antisemitismu. Dále pak práce poukazuje na reakci samotných Židů i nežidů na židovskou asimilaci a právní zrovnoprávnění, kterou Židé v 19. století získali. Podstatnou částí práce je přehled nejzásadnějších zdrojů antisemitismu v dějinách od starověku do 19. století. V případě stereotypů jsou v práci uvedeny ty nejznámější, které v 19. století stále přetrvávaly v povědomí ostatních nežidovských obyvatel. Poslední kapitola pojednává o sionismu a okolnostech vzniku židovského státu Izrael.

ABSTRACT

Antisemitism and Anti-Judaism Attitudes with the Emphasis on the 19th Century

Key words: Jews, Antisemitism, anti-Judaism, stereotypes, emancipation, asimilation, Edict of Tolerance, Sionism, Israel.

This thesis focuses on the emancipation of Jews in the 19th century. It points at important events in the 19th century that determined the gradual equalization of Jews. These events, from the Edict of Tolerance to the December Constitution, allowed Jews to acquire equal legal position. In the thesis are mentioned the causes of the new racial antisemitism. The work also shows reactions of Jews and others to Jewish asimilation and new rights, which Jews gained in the 19th century. An essential part of the thesis is an overview of the most important sources of antisemitism in the history. The most known stereotypes, which influenced the non-jewish population, are mentioned in the paper. The last chapter speaks of Sionism and the birth of the modern Israel.